

Muut asiat

Vanvamne 21.05.2026

Puheenjohtaja Mari Virtanen ja jäsen Timo Jyttilä toivovat, että vanhus- ja vammaisneuvosto keskustelee Helsingin Sanomien lukijan mielipidekirjoituksesta (17.4.2026):

Länsi-Uudenmaan vammaispalveluissa on vakava tulkintaongelma ilman käytännönläheisiä soveltamisohjeita vaarana on, että vammaisten henkilöiden oikeudet riippuvat yksittäisen viranhaltijan näkemyksestä.

Uuden vammaispalvelulain piti olla askel kohti yhdenvertaisempaa Suomea. Sen tavoitteet ovat selvät: lisätä osallisuutta, purkaa esteitä, tukea itsenäistä elämää ja turvata yksilölliset, riittävät palvelut. Laki ei jätä tulkinnanvaraa siitä, mitä kohti pitäisi pyrkiä. Länsi-Uudellamaalla suunta näyttää olevan päinvastainen.

On vaikea ymmärtää käytännönläheisten soveltamisohjeiden puuttumista. Vaarana on väistämättä tilanne, jossa vammaisten henkilöiden oikeudet riippuvat yksittäisen viranhaltijan näkemyksestä. Se on uhka yhdenvertaisuudelle. Lain edessä kaikkien pitäisi olla samalla viivalla. Erityisen huolestuttavaa on se, että lain tulkinta vaikuttaa olevan poikkeuksellisen tiukka – ja säästövoitosta kapea. Vammaispalvelulain tarkoitus on turvata arjen sujuvuus, kun yleiset palvelut eivät riitä.

Vertailu kertoo eron karulla tavalla: henkilökohtaisen avun sijaan tarjotaan kotihoitoa. Kotihoito on hoivaa kotona – usein aikataulutettua, rajattua ja organisaation ehdoilla toteutettua. Henkilökohtainen apu mahdollistaa elämän: liikkumisen, työnteon, opiskelun, harrastukset ja sosiaaliset

Yhdenvertaisuus ei toteudu ilman tahtoa.

Onko todella hyväksyttävää, että vammaisen ihminen pystyy peseytymään mutta ei käymään töissä? Saa ruokaa kotiinsa, mutta ei pääse tapaamaan ystäviään tai osallistumaan yhteiskuntaan?

Tämä ajattelu kaventaa ihmisen roolin passiiviseksi hoivan kohteeksi, vaikka lain nimenomainen tavoite on päinvastainen: aktiivinen, osallinen ja itsenäinen elämä. Osallisuus ei toteudu, jos se rajataan muodolliseksi kuulemiseksi ilman todellista vaikutusvaltaa.

Tilanne muistuttaa huolestuttavasti menneisyydestä, kun edellinen vammaispalvelulaki tuli voimaan 1980-luvun lopulla. Onko todella tarkoitus toistaa sama virhe? Odotetaanko taas vuosia korkeimman hallinto-oikeuden linjauksia samalla, kun ihmisten arki ja elämä jäävät välitilaan? Erityisen ongelmallista on vedota, että valtakunnallisia ohjeita kyllä on olemassa. On totta, että erilaisia käsikirjoja ja yleisohjeita löytyy, mutta ne ovat yleisluontoisia. Soveltamisohjeet ovat välttämättömiä – ne luovat yhtenäiset pelisäännöt ja turvaavat oikeudenmukaisuuden.

Ilman selkeitä ohjeita suurin riski kohdistuu palvelusuunnitteluun. Jos yksilöllisiä tarpeita ei aidosti huomioida, lain keskeiset periaatteet – osallisuus, osallistuminen ja elämänvaiheen mukainen elämä – jäävät tyhjiksi sanoiksi. Palveluista tulee järjestelmän ehdoilla määriteltäviä, ei ihmisen tarpeista lähteviä.

Kysymys ei lopulta ole rahasta, vaikka säästöt usein nostetaan perusteluksi. Kyse on arvovalinnasta. Valitaanko malli, jossa vammaiset ihmiset nähdään kuluerinä vai yhteiskunnan täysivaltaisina jäseninä?

*Lyhytnäköinen säästäminen tulee pitkällä aikavälillä kalliiksi –
taloudellisesti ja inhimillisesti.*

*Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella on nyt mahdollisuus korjata suunta.
Yhdenvertaisuus ei toteudu itsestään. Se vaatii rohkeutta tulkita lakia sen
tarkoituksen mukaisesti – ihmisen, ei järjestelmän näkökulmasta.*

Pirkko Kuusela

Marsa Valtonen

*Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen vammaisneuvosto
HS:n toimitus valitsee ja toimittaa mielipidekirjoitukset.*

Päätös